

Merhaba

gazetesinin her Çarşamba
okurlarına armağanıdır.KADEMİK
SayfalarHazırlayanlar: **M. Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maliuz@merhabagazetesi.com.tr • srceylan@hotmail.com

KARATAY MESCİDİ

Yaka yolu üzerinde Hoca Ahmet Fakih Türbesi, Mescidi ve Zaviyesi karşısında Şekerfuruş Türbesi, Ahmet Fakih Külliyesi'nin hemen batısında Karatay Mescidi, bunların arasında bir han bölgedeki tarihi eserlerden bazıları idi. Karatay Mescidi, 1250 yılından önce Celaleddin Karatay tarafından yaptırılmıştır. Demek ki bölge Selçuklu Dönemi'nde mamur bir ilim ve irfan merkezi idi.

Geçenlerde mescidin önünden geçerken öğle ezanı okundu. Hoca Ahmet Fakih Camii'ne yöneldiğimde caminin kapalı olduğunu gördüm. Cemaat de Karatay Mescidi'ne giriyordu. Ben de o tarafa yöneldim. Hoca Ahmet Fakih Camii tamir için kapatılmış. Karatay Mescidi ise yeni bir restorasyon ile mamur hale getirilmiş. İçine girince mescide hayran kaldım. Mescidin içi ve dışı, kubbesi aslına uygun şekilde tamir edilmiş.

Namaz mescidin ortasında kılınıyordu. Mescidin üç duvarı boyunca da sedirler konulmuş. Bundan da bölgede Hoca Ahmet

M. Ali UZ

Fakih Camii'nin bulunması dolayısıyla burasının sohbet mahalli gibi tanzim edilmiş olduğu anlaşıyordu. Mescit bir zamanlar perişan halde olup etrafı hurda kamyon lastikleri ile doluydu. Konya'da mescidin bu halini hatırlayanlar çoktur. Mescidin bu hale getirilmesinde emeği geçen herkesi kutluyor ve Allah razı olsun diyorum.

Karatay Mescidi'nde Mevlâna Düşmanlığı mı?

Bu yılın Şubat ayında bazı ar-

Hoca Ahmet Fakih Külliyesi.

kadaşların cep telefonlarına mesajlar düştü. Mesajda, Mevlâna düşmanlığı ile tanınan bir akademisyenin Karatay Mescidi'nde Mevlâna ile ilgili bir sohbet yapacağı duyuruluyordu. Mesajda ayrıca **“sadece çağrılı olanlar gelecektir”** ifadesi ile davet edilmeyenlerin sohbete katılmamaları tembih ediliyordu. Anladığım kadarıyla toplantı bir sağ partinin yan kuruluşu durumunda olan bir kurum tarafından yapılıyordu.

Tarihi bir eserde, hepsinden öte Celaleddin Karatay tarafından yaptırılan bir ibadethanede Mevlâna düşmanlığı yapılması son derece üzücüdür. Her halde Karatay'ın kemikleri sızlamıştır. Sonradan kulağımıza gelenlere göre bu sohbet veya sohbetlerden rahatsız olanlar olmuş.

Tabii bu hususta kafa karıştıran sorular var. Bu partinin il başkanı genç meslektaşımızın bu toplantıdan haberi var mıydı? Özellikle ibadethanenin Mevlâna düşmanlarına tahsis edilmesini kimler sağlamıştı? Tabiatıyla bunları bilmek ve yetkililerden bir açıklama beklemek hakkımızdır. Hangi konuda olursa olsun düşmanlık son derece tehlikelidir. Hele hele bir Allah dostu olan Mevlâna'ya karşı düşmanlık ahmakça bir saplantıdan başka bir şey değildir. Konya'nın manevi hayatından Mevlâna ve döneminin değerlerinin çıkarılması du-

rumunda Konya'nın ne hale geleceğini anlatmaya gerek yoktur sanırım.

Bir hadis-i kutside Allah velilerine düşmanlık yapanlara karşı Allah'ın harp ilan ettiği belirtilmektedir. Bu tür düşmanlıklar kimseye bir şey kazandırmaz.

Endişemiz yeni bir Mevlâna düşmanlığının sahneye konulmaya çalışılmaya başlanmış olmasıdır. İki yılı aşkın bir zamandan beri olan gelişmeler endişemizi arttırmaktadır. Buna çanak tutanların da kimler olduğunu biliyoruz. Bu konuda belediyelerin, üniversitelerin, kurumların ve Mevlâna dostlarının çok uyanık olması gerektiğini düşünüyoruz. Bütün temennimiz endişelerimizin gerçekleşmemesidir. Gerekirse bütün bildiklerimizi, Mevlâna düşmanlarına çanak tutanların kimler olduğunu ve ne yapmak istediklerini tek tek açıklarız.

Mevlâna'nın sağlığından günümüze kadar ona ulaşan pek çok insan hidayete ermiş onun yolunda manevi merhaleler kat etme imkânına kavuşmuştur. Mevlâna ihtifallerinde dünyanın dört bir tarafından gelen insanlar Konya'dan huzur içerisinde ayrılmaktadır. Buna hürmeten bile Mevlâna düşmanlığının yapılmaması gerektiğini düşünüyoruz. Akl-ı selim de bunu gerektirmez mi?

SULTAN MEHMED REŞAD'IN TAHTA ÇIKIŞININ İKİNCİ YIL DÖNÜMÜ VE KONYA'DAKİ KUTLAMALAR

Abdullah
AYDOĞMUŞ

Sultan Abdulhamid'in II. Meşrutiyet'i ilan etmesi sonrasında Osmanlı Devleti'nde önemli siyasi, sosyal, ekonomik, askeri gelişmeler yaşandı. 1908 - 1918 yılları arasını kapsayan II. Meşrutiyet döneminde 31 Mart Vakası ile (13 Nisan 1909) Sultan Abdülhamit tahttan indirildi ve yerine 65 yaşındaki kardeşi Sultan Mehmet Reşat 14 Nisan 1325'te (27 Nisan 1909) tahta çıktı.

Sultan Reşad, halim selim, merhametli, dindar ve nazık bir hükümdardı. Düzenli bir eğitim almadığı halde doğuya ait kültürünün iyi olduğu ve Farsça bildiği söylenir. Genç yaşta Mevleviliğe intisap ettiği için şehzadelik dönemini mesnevi okumakla geçirmiştir. Ayrıca Osmanlı tarihini ve ecdadının menkıbelerini okumayı severdi. Tasavvuf ve edebiyatla da ilgilenen padişah şiir de yazardı. Çanakkale zaferi üzerine olan gazeli meşhurdur. Yazıldığı günlerde dilden dile dolaşan bu gazel bestelenmiş ve çeşitli şairler tarafından tahmis edilmiştir. Konya Karapınar da kendi adını taşıyan bir camisi bulunmaktadır⁽¹⁾.

Sultan Mehmed Reşad'ın tahta çıkışının ikinci yıl dönümü kutlamaları, (27 Nisan 1911) ülke genelinde çeşitli programlarla gerçekleştirildi.

İstanbul'da padişahın da katı-

lımıyla yapılacak olan programla ilgili meşihat dairesinden yapılan açıklamada nisan ayının ondördünde Perşembe günü (27 Nisan 1911) sadrazam ve İstanbul pa-yesi taşıyan ricalin büyük üniformalarını giyerek ve devlet nişanlarını takarak saat onda Dolmabahçe Sarayı'nda hazır olmaları istenmekteydi.

Yapılan hazırlıklardan ve duyurulardan sonra, Dolmabahçe

Sultan V. Mehmet Reşad (1844-1918)

(1) Cevdet Küçük, " Mehmed V", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 28, s.421.

Saray'nda denize bakan üst kat salonunda sultanın katılımıyla bir program icra edildi. Programa Mebusan Meclisi vekilleri, hristiyan din adamları ve Fener Rum Patriği, mülkiye memurları, maliye direktörleri, ilmiye mensupları, askerler, İstanbul Belediyesi yöneticileri, İstanbul Ticaret Odası yöneticileri, Donanma-i Osmani azaları ve basından temsilciler katıldı. **Nakibüleşraf Rıza Efendi** tarafından sultan için dua edilmiş ve ardından bir konuşma yapılmıştır. Törene gelenler de padişah tarafından ayrı ayrı iltifata mazhar olmuşlardır. Bu merasime katılmayanlar için de ayrıca dışarıda bir defter hazırlandı⁽²⁾.

Gece de kutlamalar devam etmiş askerler önlerinde mızıkalar ve ellerinde meşaleler olduğu halde Saray-ı Hümayun'un bir kapısından girip diğer kapısından çıkarak Ayaspaşa, Taksim, Beyoğlu güzergâhı üzerinden dönüş yapmışlardır⁽³⁾.

Ayrıca yabancı temsilciler ve yöneticiler de padişahın tahta çıkışının ikinci yıl dönümünü tebrik etmişlerdir. Bunlar arasında bütün Avrupa hükümdarları, Mekke Emiri, Mısır Hidivi tebrik mesajları göndermişlerdir.

Karadağ'ın başkenti Çetine şehrinde 27 Nisan'da cülus-u hümayun münasebetiyle Osmanlı sefarethanesinde bir resmi kabul yapılmış, kralın çocuklarından Prens Mirko ve Piyer bizzat sefirimize tebriklerini iletmişlerdir. Kral namına saray nazırı ve hükümet namına hariciye nazırı sefarethanemize gelerek tebriklerini

iletmişlerdir.

Merasim sırasında sefarethanemiz önünde bir askeri bando terennüm etmiştir. Ayrıca Karadağ Kralı padişahımıza bir tebrik telgrafı göndermiştir.

Belgrat'da da cülus-u hümayun kutlanmış, kral ve hükümet adına bazı zevat sefarethanemize gelerek tebriklerini iletmişlerdir.

Paris'te de sefarethanemizde bir resmi kabul töreni yapılmış bir çok Fransız maslahatgüzaramızı ziyaret etmiştir.

Viyana'da cülus-u hümayun münasebetiyle Osmanlı Musevi Cemaati maiyetinde bir ayın icra edilmiş, **Şehzade Ömer Faruk Efendi** ile Osmanlı sefiri ve bazı zevat hazır bulunmuşlardır⁽⁴⁾.

Ülke içerisinde de tebrik mesajları çekilmiştir. Urfa İttihat ve Terakki Cemiyeti şubesi; "*Milletimizin gelecekteki gelişmesine büyük katkı sağlayan padişahımızın saltanatı üçüncü yılını görmenin mutluluğunu yaşıyoruz.*" ifadeleriyle tebriklerini iletmişlerdir.

Tanin gazetesinde Sultan Mehmed Reşad ile ilgili bir başyazı kaleme alan **Hüseyin Cahit** (1875-1957)⁽⁵⁾ sultandan övgüyle bahsetmektedir;

"Bu gibi önemli günlerde sevinç duymak ve birbirimizi tebrik etmek milli bir görevdir. Sultan Mehmed'in hürriyete olan düşkünlüğü bu tahta çıkış gününe başka bir önem kazandırmaktadır. Bu günde şenlikler düzenleyen Osmanlılar bunu bir adet ve görenek olduğu için yapmıyorlar. Padişahımıza karşı kalplerinden derin bir hürmet duydukları padişahı Osmanlılar için vatan için en muh-

(2) Tanin, "Resm-i Tebrik", 15 Nisan 1327.

(3) Tanin, 10 Nisan 1327.

(4) Tanin, "Cülus-u Hümayun İhtifalatı", 15 Nisan 1327.

(5) Hüseyin Cahit Yalçın (1875-1957); Türk gazeteci, yazar, çevirmen, siyaset adamıdır.

HÜKÜMET KONAĞI ÖNÜNDE BİR CÜLUS MERASİMİ

Sol tarafta önde elleri bağlı beyaz sakallı olan şahıs Sultan Hoca (Kapı Camii Vaizi), önden itibaren sağa doğru beşinci şahıs Haşim Efendi (1841-1915, Molla Efendi Kütüphanesi ve Medreseleri Müderrisi), altıncı şahıs Aladağlı Müftü Hacı Ahmet Efendi, yanındaki Makam Çelebisi Abdülvahit Çelebi'dir.

terem ve en kıymetli bir vücut olarak tanıdıkları için bütün varlıklarıyla seviniyorlar. Her Osmanlı şunu bilir ki meşrutiyet için en büyük nimet Sultan Mehmet Han gibi bir padişaha sahip olmaktır.

Padişah hazretleri pek nazik bir zamanda tahta geçti. Altı asırlık Osmanlı saltanatının şan ve şerefi ile meşrutiyet hukukuna sahip çıkmak kolay işlerden değildi. Sultan Mehmet Han hazretleri esaslı bir fikri terbiye ve vicdanla uzun mağduriyet senelerinin verdiği itidal, hikmet ve basiret ile hareket etti. Saltanatı süresince meşrutiyetin gücünü artırdı. Diğer taraftan saltanat tahtını da yüceltti. Bu memlekette saadetin temini için büyük mücadele verdi.

İşte bundan dolayıdır ki 14 Nisan tarihi bütün Osmanlıların istisnasız saltanata ve tahta karşı hürmet için yerleştikleri bir milli gündür.⁽⁶⁾

Konya'da yapılan kutlama programı ise şu şekildedir;

Hükümet konağının iç ve dış süslemesi tören için hazır hale getirildi. 14 Nisan 1327 (27 Nisan 1911) günü saat üçbuçukta askeri karargâhtan gelen bir tabur ile idadi, İttihat ve Terakki, Rehber-i Hürriyet, Rum ve Ermeni mektepleriyle değişik mekteplerden öğrenciler, polisler ve jandarmalar hükümet konağı önündeki **Hürriyet Meydanı**'nda⁽⁷⁾ saf düzeni yaparak yerlerini aldılar. Saat dörtte Konya valisi, yöneticiler, vilayet memurları, ulema ve eşraf meydana geldiler. **Nakibüleşraf Kaymakamı Ziya Efendi** tarafından bir dua okundu. Dua bittikten sonra üç defa "Padişahım çok yaşa!" sözü tekrar edildi. Ardından orada bulunan tabur bir resmi geçit yaptı. Halkın izdihamından ve meydanın darlığından dolayı tören yarım kol aralığında gerçekleştirildi. Şiddetli yağmur

(7) Konya Hükümet Konağı önündeki meydana meşrutiyetin ilanından sonra "Hürriyet Meydanı" adı verilmiştir. Ayrıca bkz. "Bursalı Mehmet Tahir Bey (1865-1925) ve Konya Ziyareti Özel Sayısı", Akademik Sayfalar, 26 Kasım 2014, C. 14, S. 31, s. 484-496.

(6) Hüseyin Cahit, "14 Nisan", Tanin, 14 Nisan 1327.

Konya Hükümet Konağı Önündeki Hürriyet Meydanı'nda Kutlama

yağmasına rağmen izdiham gittikçe arttı. Taburun her bir hareketini halk alkışlarla desteklemeye ve “Yaşasın padişahımız!”, “Ordu asker kardeşlerimiz!”, “Yaşasın İttihat Terakki Cemiyeti!” demektedir.

İşte bu düzenli taburun kumandanlığı **Sille Binbaşısı Sabri Beyefendi, Birinci Bölük Ilgın Yüzbaşılardan Ömer Faik**, İkinci Bölük **Karahisar** yüzbaşılardan **Muallim Ata**, Üçüncü Bölük Sille zabitanından **Hüseyin Sabri, Dördüncü Bölük Seydişehir yüzbaşılardan Raşit Beyler** tarafından idare ediliyor ve askeri müzik çalıyor.

Askerlerin iki saat bir yürüyüşten sonra istirahat bile etmeden düzenli bir halde resmi geçit yapması ve daha talimlere başlatalı beş gün olduğu halde bu derece başarı göstermesi büyük takdir topladı. Resmi geçit son bulduktan sonra İttihat ve Terakki Mektebi talebesinden ve **Mecidiyeczadelerden dokuz yaşlarında ki Tahir Bey⁽⁸⁾** tarafından etkili

bir nutuk okundu. Diğer mektep talebelerinin nutukları da büyük ilgi görmüş ve alkışlara sebep olmuştu.

Vali paşa hazretlerine padişah temsilcisi olarak valilik konağında tebrikler iletildi ve valilik konağındaki misafirlere pasta ikram edildi.

Çelebi Efendi hazretleri ve konsoloslar da hükümet konağına gelerek tebriklerini iletiler. Mektep talebeleri hükümet konağında vatan ve hürriyet şiirleri okudular. Saat yedide program son buldu.

Konya askeri karargâhı padişahın cülus günü şerefine süslen-di ve aydınlatıldı. Konya taburu tarafından da nizamiye karakolunun önüne bir tak yapıldı.

Hükümet konağında tebrik merasiminden sonra **fırka kumandanı Ali Rıza Paşa** hazretleriyle **Erkan-ı Harbiye binbaşısı Musa Kazım Beyefendi** karargaha gelerek askeri ve sivil yöneticilerin tebriklerini kabul ettiler. Saat yedi raddelerinde ise

(8) Mecidiyeczade Ailesi için bkz. Saim Yardımcı, “Mecidiyeczade Tahir Paşa”, Konya’da Asırlık Bir

Çınar, Konya 2011, s. 280-285; Ali Işık, “Tahir Paşa (Mecidiyeczade, Zehri) (1848-1893)”, Konya Ansiklopedisi, C. 8, s. 258, 259.

vali paşa hazretleriyle vilayet eş-
rafi, belediye heyeti, İttihat Te-
rakki ve talebe-i hukuk cemiyetle-
ri temsilcileri arabalar ile karargâ-
ha geldiler.

Törene katılan askerler cadde-
lerde bir süre istirahat ettiler ken-
dilerine şeker kahve ve sigara ik-
ramından sonra yemek olarak da
koyun etli pilav verildi.

Vali paşa hazretleri Konya,
Seydişehir, Silile, Beyşehir, Akse-
ki, Ilgın taburlarını ayrı ayrı ziya-
ret etti, görülen askeri terbiye ve
düzen takdirle karşıladı.

Bilahare bir bölük asker dü-
zenli sıra olduğu halde önce İtti-
hat ve Terakki Cemiyeti namına
**Mekteb-i Hukuk⁽⁹⁾ muallimle-
rinden Hilmi**, ikinci olarak **Ta-
lebe-i Hukuk Cemiyeti namı-
na Hakkı Hami⁽¹⁰⁾**, üçüncü ola-
rak **Mekteb-i Hukuk muallim-
lerinden Şinasi**, dördüncü ola-
rak **nüfus yazıcılarından Neca-
ti Beyler** tarafından çeşitli mev-
zularda etkili konuşmalar yapıldı
ve her birine Binbaşı Musa Kazım
Bey tarafından teşekkür edildi.
Konuşmalar sona erdikten sonra
**Konya nüfus başkâtibi Hoca
Emin Efendi** tarafından dua
okundu.

Saat on raddelerinde ve bütün
taburların yoklama saatinde **Be-
lediye Reisi Hacı Ali Efendi⁽¹¹⁾**
adına **belediye başkâtibi Hacı**

Said Efendi tarafından yapılan
bir konuşmada askerlere hitaben

*“Konya Belediyesi adına size ses-
leniyorum. Siz büyük devletimizin
şanlı ordusunun muhterem bir par-
çasısınız. Sizi selamlamak size hoş
sözler etmek vesilesiyle büyük ordu-
muzun Konyalılar namına çok derin
bir saygıyla ağırlar ve hürmetler
ederim. Bugün vatanımız muhte-
rem ordusu sayesinde gelişiyor. Mu-
azzam ordusunun süngüleri saye-
sinde iç ve dış düşmanlarının şerrin-
den emin bulunuyor.”* sözlerini din-
ledikten sonra padişahın ismi yü-
celtilerek saat onikide şehre dö-
nüldü⁽¹²⁾.

KAYNAKLAR

Abdullah Aydoğmuş, “Bursalı Mehmet Tahir
Bey (1865-1925) ve Konya Ziyareti Özel
Sayısı”, 26 Kasım 2014, C. 14, S. 31, s. 484-
496.

Ahmet Çelik, “Konya Müntesibin-i Hukuk Ce-
miyeti”, Konya Ansiklopedisi, C. 6, s. 93,
94.

Ahmet Çelik, “Konya Müntesibin-i Hukuk Ce-
miyeti”, Konya Barosu Dergisi, Eylül 2012,
Y. 40, S. 22, s. 16-19.

Ali Işık, “Tahir Paşa (Mecidiyezade, Zehri)
(1848-1893)”, Konya Ansiklopedisi, C. 8, s.
258, 259.

Babalık Gazetesi, “Şehr-i Ayin”, 18 Nisan 1327.

Cevdet Küçük, “Mehmed V”, TDV İslam Ansik-
lopedisi, C. 28, s.421.

Ekrem Buğra Ekinci, “Konya Hukuk Mektebi ve
Osmanlılarda Hukuk Öğrenimi”, Tarih ve
Medeniyet, S: 58, Ocak 1999, s: 50-52.

Hasan Yaşar, “Hacı Ali Efendi”, Konya Ansiklo-
pedisi, C. 4, s. 74.

Hüseyin Cahit, “14 Nisan”, Tanin, 14 Nisan
1327.

Mehmet Ali Uz, “Osmanlı Döneminde Hukuk
Mekteplerinin Açılması ve Konya Mekteb-i
Hukuk”, Konya Ticaret Odası, İpekyolu Der-
gisi, Aralık 2007.

Mehmet Önder, Konya Maarif Tarihi, Konya
1952.

Saime Yardımcı, “Mecidiyezade Tahir Paşa”,
Konya’da Asırlık Bir Çınar, Konya 2011, s.
280-285.

Tanin, “Cülus-u Hümayun İhtifalatı”, 15 Nisan
1327.

Tanin, “Resm-i Tebrik”, 15 Nisan 1327.

Tanin, 10 Nisan 1327.

(12) Babalık Gazetesi, “Şehr-i Ayin”, 18 Nisan 1327.

(9) Mehmet Ali Uz, “Osmanlı Döneminde Hukuk Mek-
teplerinin Açılması ve Konya Mekteb-i Hukuk”,
Konya Ticaret Odası, İpekyolu Dergisi, Aralık 2007;
Ekrem Buğra Ekinci, “Konya Hukuk Mektebi ve Os-
manlılarda Hukuk Öğrenimi”, Tarih ve Medeniyet,
S: 58, Ocak 1999, s: 50-52; Mehmet Önder, Konya
Maarif Tarihi, Konya 1952.

(10) Ahmet Çelik, “Konya Müntesibin-i Hukuk Cemiyeti”,
Konya Barosu Dergisi, Eylül 2012, Y. 40, S. 22,
s. 16-19; Ahmet Çelik, “Konya Müntesibin-i Hukuk
Cemiyeti”, Konya Ansiklopedisi, C. 6, s. 93, 94.

(11) Hacı Ali Efendi, 1905 yılında Konya Belediye Re-
isi oldu. 22 Temmuz 1908 tarihinde II. Meşrutiyet’in
ilanından sonra istifa ederek görevinden ayrıldı.
1912-1914 yıllarında ikinci defa Belediye Reisliği
yaptı. Ayrıca bkz: Hasan Yaşar, “Hacı Ali Efendi”,
Konya Ansiklopedisi, C. 4, s. 74.

Ali IŞIK

MAYIS AYINDA KAYBETTİĞİMİZ KONYALI DEĞERLER -3-

23 Mayıs:

Mustafa Çaltaşı

(Maylı Hoca) (1887-1963)

Din âlimi, eğitimci. Konya'da doğdu. İlk tahsilini müteakip memleketinde başladığı medrese tahsilini Mısır'da Camiü'l-Ezher'de tamamladı. Uzun yıllar vaiz, imam-hatip ve öğretmen olarak hizmette bulundu. Milli Mücadele yıllarında önemli hizmetleri geçti. Hacı Bayram Camii'nde vaaz ve nasihatlerde bulundu. Konya ve çevresinde "Maylı Hoca" olarak anıldı. Geniş kültürü ve derin bilgisiyle tanınan Mustafa Çaltaşı, 23 Mayıs 1963 tarihinde Konya'da vefat etti. Üçler Mezarlığı'nda metfunur. Hanefi AYTEKİN'in kayınpe-deri olan Çaltaşı'nın 200 ciltlik Arapça ve Farsça kitapları vefatından sonra Konya İmam-Hatip Okulu Kütüphanesi'ne bağışlanmıştır.

27 Mayıs:

İsmail Zühtü (1892-1928)

Eğitimci, hattat, yazar. A. Sefa Odabaşı'na göre Bab-ı Aksaray, M. Ali Uz'a göreyse Sırçalı Mescit Mahallesi'nde doğan İsmail Zühtü, Telgraf başkâtiplerinden Bekir Sıtkı Efendi'nin oğludur.

Özel Füyuzat-ı Hamidiye Mektebindeki iptidai ve rüştiye eğitimini 1905'de tamamladıktan sonra girdiği yedi yıllık Kon-

ya İdadisinden 1912 yılında mezun oldu. O yıl İttihat Terakki Mektebinde başladığı öğretmenliğini Sanayi Mektebinde ulum-ı tabiye muallimi olarak devam ettirdi. Başarılı bir öğretmenlik döneminden sonra, ilk görev yaptığı okulda müdürlük, mezun olduğu son okulda da müdür yardımcılığı görevlerinde bulunan Zühtü, daha sonra Maarif Vekâletinde mümeyyiz olarak görevini sürdürdü. Dönemin Konya'sının öbür başarılı gençleriyle birlikte Vali Muammer Bey'in dikkatini çeken Zühtü, Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Avrupa'ya gönderilerek arkadaşlarıyla birlikte Budapeşte ve Viyana'ya kadar uzanan bir yolculuk yaptı. Avrupa dönüşünde Anadolu İttihat Mektebinin genel tabiiye ve hüsnühat derslerini verdi.

1920 yılında çağırıldığı Ankara'da İlk Tedrisat Müdürlüğünde görevlendirildi. Daha sonra Konya Lisesine tayin edilirse de o Anadolu İntibah Mektebi müdürü olarak çalışmalarına devam etti. Bu arada Avrupa'da iken alıştığı alkol, onun yaşayışını olduğu kadar sağlığını da bozdu. Bu durum onun çalışma hayatında bir gerilemenin başlangıcı oldu. Mekteb-i Sanayideki iki yıllık Türkçe öğretmenliği sonrasında bir yıl da açıkta kaldı. Tekrar başladığı devlet görevi olan

Millî Kütüphanedeki memurluğu sırasında, 27 Mayıs 1928'de vefat etti. Kabri Yediler Mezarlığı'ndadır. Usta bir hattat olan Zühtü'nün hocası hüsnühat muallimi Murat Efendi'dir. Rika, süslüs, nesih ve kufi dallarında eserleri vardır. O ayrıca resimle de ilgilenmiş, yaptığı yağlı boya tablolarını okullara armağan etmiştir. İsmail Zühtü hattatlığının yanı sıra ağırlıklı olarak millî kültürümüz ve halk bilimi üzerine kaleme aldığı yazılarıyla aynı zamanda başarılı bir yazardır. Konya Türk Ocağının yayın organı olarak 1917 yılında hayata geçirilen *Ocak* dergisinde anılan konularda çeşitli yazıları yer almıştır (Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU, *Konya Ansiklopedisi*, IV/359).

Nimet Uzluk (1914-2000)

Sivil toplum kuruluşları yöneticisi, hayırsever. Konya'da doğdu. Asıl adı Nimetullah'tır.

Mevlâna soyundan köklü bir aileye mensup olup, Babası Mustafa Salim Efendi (Oğuzer), annesi Hatice Hanım'dır. Çocukluğu ve gençliği Konya'da geçti. Küçük yaşta annesini ve ablasını, gençliğinde babasını ve ağabeyini kaybetti. 1950 yılında mimar, araştırmacı ve kültür adamı Şehabettin Uzluk ile evlendi.

Konya Çocuk Esirgeme Kurumu, Anneler Derneği ve Anıtlar Derneğinde görevler alıp, zamanla başkanlık görevlerini üstlendi. Eğitim ve öğretim alanın-

da öğrencilerin yetişmesini, burs ve barınma ihtiyaçlarını karşılayarak destekledi. Yaptırdığı öğrenci yurdu ve kreşi MEB'e bağışladı. Yanında manevi evlatlar yetiştirdi. Anıtlar Derneği başkanlığını eşinin ölümünden sonra üstenen Nimet Uzluk; İplikçi, Alâeddin, Aziziye, Sultan Selim camileriyle Beyhekim Mescidi, Sırçalı Mescit, Ali Gav Medresesi, Bulgur Tekkesi, Kadı İzzettin Türbesi, Ateşbaz Veli Türbesi, Şems Türbesi, Dokuzun Hanı, Zazadın Hanı, Sultan Hanı, Ak Sarnıç, Durunday Ana Sultan Sarnıcı ve daha birçok tarihî yapının onarımının yapılmasını sağladı veya destekledi. Konya kültürünü en iyi bilen, yaşatan önemli şahsiyetlerden birisi idi. Sağlığında peşkir, çevre, bindallı, oya ve bakır kaplar gibi çok zengin bir etnografik koleksiyonu bulunmaktaydı. Bazı örneklerini Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi koleksiyonuna bağışlamıştır. Ölümünden sonra el sanatları koleksiyonunu yeğenleri tarafından paylaşılmıştır. Hayatı boyunca kamu yararına faaliyet gösteren dernek hizmetleriyle, gerekse Selçuk Üniversitesi ve diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak yürüttüğü faaliyetlerle yardımsever bir insan olarak tanındı. Ölmeden önce evinin kendi hissesini ve eşyalarını, eşi ile birlikte oluşturduğu fotoğraf arşivi ve kütüphanesini Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi'ne bağışladı. Türk Anneler Derneği ve Türkiye Anıtlar Derneği Konya Şubesi başkanlıklarını yürütmekte iken 27 Mayıs 2000'de Konya'da vefat etti. Üçler Mezarlığı'nda metfundur.

28 Mayıs:

Süleyman Eşref Balum

(1873-1956)

Fotoğraf sanatçısı. Konya kökenli yeniçeri topçubaşlarından Balmumcu zade Mehmet Emin Ağa'nın torunlarından dır. Dedesi Süley-

man Eşref de Mehmet Emin Ağa'nın oğludur. Babasının ölümüyle ailenin sahip olduğu İstanbul'daki Balmumcu Çiftliği'ne Süleyman Eşref Efendi sahip oldu. Süleyman Eşref, kazandığı ticari itibarla Babıâli'nin Avrupa'dan yaptığı borçların ödenmesini düzenleyen karma komisyonda Osmanlı temsilcisi olarak görevlendirildi. 1872'de ölümü üzerine Bulgaristan'da un fabrikaları bulunan oğlu Mehmet Şevki ailenin başına geçti. Dedesinin ismini taşıyan S. Eşref, sekiz yaşındayken babasını kaybedince, aileye damat olarak giren Umum Demiryolları Müdürü Hayri Bey'in himayesinde öğrenimine başladı. Galatasaray Sultanisinde okudu. Ailesinin Harbiye'de okuması isteğine karşı çıkarak çok genç yaşta telgrafhanede memurluğuna başladı (1892). Bundan sonraki hayatı hemen tamamen İstanbul dışında geçen S. Eşref, bağlandığı Bektaşilikte Baba'lığa kadar yükseldi. Tarikatının âdeti gereği uzattığı sakalını hiç kesmediğinden "Sakallı Eşref" diye anıldı. 1908'e kadar Yozgat, Yalova, Tarsus, Çerkeş ve Rumeli'de Keşan ile İskeçe'de görev yaptı. Görevini İskeçe'de müdür olarak sürdü-

rürken Balkan Savaşı sebebiyle Gümölcine'ye çekilirken esir düştü (1912). Büyük sıkıntılar yaşadığı esaretten kurtulunca Kütahya'ya daha sonra da Çanakkale'ye müdür tayin edildi (Şubat 1915). Birinci Dünya Savaşı'na ait bütün yazışmalar buradan geçtiğinden belgeler telgrafhanede muhafaza ediliyordu. Savaşın mağlubiyetle neticelenmesi üzerine galiplerin işgali başlamadan bütün belgeleri yakıtılarak bunların aleyhte kullanılmasını engelledi. İşgalden sonra da işgalcilerin yazışmalarından elde ettiği bilgileri Kuva-yı Milliyeçilere ulaştırdığı anlaşıncı 19 Mayıs 1920'de tutuklandıysa da dört gün sonra iki Kuvayı Milliyeçi tarafından kaçırıldı. Çoğu yaya geçen üç aylık çetin bir yolculuktan sonra Ağustos 1920'de Konya'ya ulaştı. Yaşadığı sıkıntıları tam atlatmasına zaman kalmadan Ekim 1920 başındaki Delibaş İsyanı'nın kurbanı oldu. Çırlıçıplak Piri Paşa Camii'nde ölümüne terk edildi. Günler sonra ölmediği fark edilince Karamanlı bir Rum aileye emanet edildi. İyileştikten sonra Sivas, Adana, Bursa, Kastamonu ve Erzurum'da Posta Telgraf Başmüdürlüğü yaptı. 1935'te emekli oldu. Emeklilik günlerini Konya'da fotoğrafçılıkla geçirdi. Konya'da, biri elinde, biri boynuna asılı iki fotoğraf makinesi ile dolaşırdı. Halkevi tarafından Konya bölgesinin bütün tarihî eserlerinin fotoğrafla tespiti görevi verildi. Bunun üzerine Konya'ya zengin bir arşiv kazandırmak için zevkle çalıştı. 28 Mayıs 1956'da tedavi için götürüldüğü İstanbul'da, kızı ve torunlarının yanında vefat etti. Kompozisyon bakımından başarılı fotoğraflarının üzerleri-

ne kırmızı mürekkeple kaşesini vurup imzasını atan Balum'un Halkevi için hazırladığı Konya anıtları fotoğraf albümlerinden sadece ikisi Konya Müzesi arşivine getirilebildi. Çok az sayıdaki bazı fotoğrafları da SÜSAM ve IRCICA arşivlerindedir.

Seydişehirli Hasan Fehmi Efendi (Başoğlu)

(1875-1964)

Müderriş, dersiam. Seydişehir'de doğdu. İlk tahsilini ve hafızlığını İzmir'de ikmal etti. 1890'da İstanbul'a gitti. 1906'da Fatih dersiamlarının-

dan Hafız Abdüllatif Efendi'den icazetname aldı. Bu esnada Mekteb-i Nüvvab (Medresetülkudat)'ı da ikmal ederek 16 Eylül 1907 tarihinde dördüncü sınıftan mezun oldu. 12 Eylül 1907 tarihinde dersiam olarak Fatih Camii'nde tedrise başladı. 14 Eylül 1909 tarihinde, bu görevi devam etmekle beraber Fetvahane-i Âli Fetva Odası ikinci sınıf müsevvitliğine, 28 Ekim 1914'te de Fetvahane-i Âli Heyet-i Telifiye azalığına tayin edildi. Ayrıca 12 Kasım 1914'ten itibaren Darülhilafe Medresesinde hilafiyat; Sahn Medresesinde fıkıh, usul-i fıkıh ve kelam; Medresetülkudat'ta fıkıh ve usul-i fıkıh müderrişlikle bulundu. 4 Haziran 1910'da İptida-i Hariç İstanbul müderrişliği, 22 Şubat 1916'da Huzur Dersleri muhataplığına tayin edildi. 1 Haziran 1920 tarihinde Fetvahane-i Âli Cevab-ı Şi-

fahi memur muavinliğine, 1 Ekim 1922'de İstanbul Müftülüğü müsevvitliğine getirildi. İstanbul müftü müsevvidi iken, siyasetle iştigal ettiği ithamıyla Ankara İstiklal Mahkemesinin kararı ile üç yıl Isparta'ya sürgün edilerek görevine son verildi. 9 Ocak 1943 tarihinde kendi isteğiyle emekli oldu. 3 Ocak 1950 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere Heyeti üyesi olarak görevlendirildi. 5 Temmuz 1960'da tekrar emekliye sevk edildi. Hasan Fehmi Başoğlu, 28 Mayıs 1964 tarihinde Ankara'da vefat etti. Ankara Cebeci Asri Mezarlığı'nda metfundur.

29 Mayıs:

Ali Galip Yüksel

(1912-1992)

Hayırsever hekim. Nazilli'de doğdu. Nazilli'nin köklü ailelerinden Azmanoğlu ailesine mensup babasının adı Mehmet, annesinin adı Hatice'dir. İlk ve orta öğrenimini Nazillide yaptıktan sonra İzmir Karataş Erkek Lisesini bitirdi. 1932 yılında kaydolduğu İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden 1938-1939 Öğretim Yılı'nda mezun oldu. Tıp öğrenimini askerî yurt öğrencisi olarak okuduğundan mezun olunca mecburi hizmetle Doğuya tayin oldu. Diyarbakır, Muş-Bulanık ve Tokat'ta hükümet tabibi olarak görev yaptı. 1944 yılında Bozkır Hükümet Tabipliğine atandı. On iki yıl görev yaptığı Bozkır'da, ilçe merkezi ile köyle-

rinin sıtma, frengi, verem gibi bulaşıcı hastalıklarıyla tek başına mücadele etti. At sırtında gittiği köylerdeki hastaları devletin gönderdiği ilaçlarla tedavi etti ve kısa sürede neticelerini aldı. Bu başarısı Sağlık Vekâletinden teşekkür belgeleriyle ödüllendirildi. Dr. Ali Galip, 1956 yılında Konya'ya il sağlık müdürü muavini olarak tayin edildi. Aynı zamanda belediye hekimi olarak da görevlendirildi. Bu görevlere bağlı adli tabiplik vazifesini de yerine getiriyordu. Bu görevlerini 1977 yılında emekli olana kadar yirmi yıl sürdürdü. Konya'da 1956-1977 yılları arasındaki toplum sağlığı çalışmalarının içinde idi ve Hükümetin sağlık politikasının yürütücülerindendi. Konya'ya geldikten kısa bir süre sonra muayenehane açtı. Mesai saatleri dışında Mevlâna Türbesi yakınında Türbe Kışla Caddesi, Nu. 35'teki muayenehanesinde çalıştı. Emekli olduktan sonra da hastalarını kabule devam etti. Bu hizmetini 1990 yılında bir trafik kazası geçirene kadar sürdürdü. Babasının vasiyeti üzerine muayenehanesine gelen hastalarından çok düşük ücretler aldı. Ücretini veremeyen veya ücretini kendi ürettiklerinden getirdikleriyle ödemeye çalışan pek çok hastası vardı. Hastalarından en düşük muayene ücreti talep ettiği ve fakir hastalara hizmet verdiği için "Fakir babası" olarak anılırdı. Birçok zaman fakir hastalarının ilaçlarını ya doktor numunelerinden ya da kendi cebinden karşılardı. 1990 yılında geçirdiği trafik kazası sonrası sağlığına bir türlü kavuşamayan Yüksel, 29 Mayıs 1992 Cuma günü vefat etti. 30 Mayıs günü Sultan

Selim Camii'nde kılınan namazdan sonra Üçler Mezarlığı'nda toprağa verildi.

30 Mayıs:

Adil Küçük (1945-1997)

Konya milletvekili. Karatay'a bağlı Göçü köyünde doğdu. Babası Hacı Mahmut Efendi, annesi Leyla Hanım'dır. Köprübaşı İlkokulu (1957) ve Konya İmam Hatip Lisesinin (1967) ardından 1971 yılında pekiyi derece ile Konya Yüksek İslam Enstitüsünü bitirdi. Diyanet teşkilatında görev alarak Doğanhisar ve Akşehir vaizliklerinde bulundu. 1963 yılında evlendi. Bursa Gemlik'teki vatani görevi (1973-1974) sonrası Kıbrıs'a atandı. Bilahare Suudi Arabistan'da Abdülaziz Üniversitesinde çalıştı (1979-1980). Sosyal hayatta da oldukça faal olan Küçük, sırasıyla Millî Türk Talebe Birliği, Yüksek İslam Enstitüleri Federasyonu, Konya Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Cemiyeti, Kızılay, Türk Hava Kurumu, Yeşilay, Türk Anadolu Vakfı ve Hayra Hizmet Vakfı gibi kuruluşların yönetim kurulu üyelik ve başkanlarında bulundu. Türkiye İmam Hatipliler Vakfı'nı kurup genel başkanlığını yaptı. 1983-1991 yılları arasında il başkanlığını yaptığı ANAP listesinden XVIII. Dönemde Konya milletvekili seçildi. Parlamentoda çeşitli komisyonlarda görev aldı. 30 Mayıs 1997 tarihinde vefat etti ve Üçler Mezarlığı'na defnedildi.

Süleyman Özkafa

(1935-2004)

İlahiyatçı.

Konya'da doğdu. Babası Mustafa Efendi, annesi Havva Hanım'dır. Konya Şehit Sadık İlkokulu ve Konya İmam Hatip

Okulunu bitirdi. İmam Hatip Okulunda, aralarında Hacı Veyiszade Mustafa Efendi'nin de bulunduğu zamanın tanınmış hocalarında okudu. Daha sonra ilk mezunlarından olduğu Konya Yüksek İslam Enstitüsünde yüksek tahsilini tamamladı. Askerliğini yedek subay olarak İstanbul'da yaptı. Öğrencilik yıllarında Kovanağzı Mahallesi'nde imam-hatip olarak memuriyet hayatına başladı. İstanbul'da bir müddet öğretmenlik yaptı. Mersin'in Erdemli ve Afyon'un Bolvadin ilçesinde müftü olarak görev yaptı. Bolvadin müftüsü iken dinî hususlardaki tavizsizliğine karşı zamanın şartlarını dikte etmeye çalışan Bolvadin kaymakamı ile mahkemelik olarak on dört ay hapse mahkûm edildi. Afyon merkez ve Sultandağı cezaevlerindeki mahkûmiyeti ile memuriyeti inkıta uğradı. Daha sonra MSP'den Mersin milletvekili adaylığı oldu. 1974 yılındaki af kararı ile yeniden memuriyete dönerek Çumra ilçesinde vaizliğe başladı. Ardından Konya merkez vaizi olarak Kapı Camii'nde uzun yıllar vaizlik yaptı. Hacıhasanbaşı, Uluırmak ve Çayırbağı Kur'an kurslarında hocalık veya idarecilik yaptı. Emekli olduktan sonra da vaizliği fahri olarak yürüttü.

Ayrıca oluşturdukları vaaz ekibiyle birlikte Konya köylerini periyodik olarak ziyaret edip meccanen cuma vaazları vermeye devam etti. Gençlik yıllarında *Oku* mecmuasını neşreden heyette ve derginin yazar kadrosunda yer aldı. Gerek memuriyeti esnasında gerekse emekli olduktan sonra pek çok vakıf ve dernekte idarecilik, genel kurul üyeliği, yönetim kurulu üyeliği, danışmanlık gibi görevler yaptı. Bunlar arasında, Türk Anadolu Vakfı, Hakyol Vakfı, Hayra Hizmet Vakfı, Manevi Değerleri Koruma Vakfı, İlim Yayma Cemiyeti, Fatih Vakfı, Türkiye İmam Hatipliler Vakfı ve Millî Gençlik Vakfı sayılabilir. Ayrıca mahallî televizyon ve radyolarda dinî sohbet programları yaptı. Bu programlardaki konuşmalarından derlenerek *Deryadan Damlalar* (Konya, 2005) adlı bir kitabı yayımlandı. Ziraatla ve çiçek yetiştiriciliğiyle de iştigal ederek Konya'nın meşhur bahçe bitkilerinden olan hüsnüyusuf (yıldız) çiçeğinin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik önemli çalışmalar yaptı. ABD'den çiçek soğanı getirterek Türk çiçekleriyle mukayese etti. Kendi çalışmalarıyla, yeni renklerde, çiçek çapı yaklaşık 30 cm'yi bulan hüsnüyusuf yetiştirdi. 100'den fazla renk ve tonda yetiştirdiği hüsnüyusufun fotoğraflarını ihtiva eden bir albüm, Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından yayımlandı. Özkafa, şeker hastalığına bağlı kalp yetmezliği sebebiyle 30 Mayıs 2004 tarihinde vefat etti ve Musalla Mezarlığı'na defnedildi.

NOT: Biyografilerin hazırlanmasında *Konya Ansiklopedisi*'nin ilgili maddelerinden yararlanılmıştır.

Latif YERLİ

TARİHTEN BİRER YAPRAK

SELÇUKLULARDA SİYASİ FİTNE VE SAADEDDİN KÖPEK

Günümüzde Türkiye Türkleri, devlet geleneği, devlet disiplini ve iktidar mücadelelerini oluşturan otoritenin Osmanlı Devleti olduğunu zann ediyor. Ama Anadolu'da yani 1000 yıl öncesinin Rûm diyarında asıl Türk-İslam kültür ve medeniyetini inşa edenler Selçuklu Türkleri idi. Öyle ki bunu günümüze kadar gelen birçok Selçuklu eserinden de anlayabiliriz. İki yüzyılı aşkın bu sürede Osmanlı Devleti'ne taş çıkaracak kadar devlet içinde fitne ve buna dayalı olarak meydana gelen taht mücadeleleri var. Bu aralar diziler aracılığı ile de popüler olan Sadeddin Köpek yani sadık vezirin fitnelerinden bahsedeceğiz.

Sadeddin Köpek, tarihi kaynaklarda ilk olarak I. Alâeddin Keykubat ile Erzincan Meliki Davut Şah arasındaki mücadelede tercüman olarak aldığı görevle

göze çarpıyor.⁽¹⁾ Tabi Türkiye Selçuklularının Muhteşem Süleyman'ı da Alâeddin Keykubat ve bu 17 yıllık saltanatın boyunca yaptığı hizmetlerle aşîkârdır.

1237 yılında Alâeddin Keykubat'ın zehirlenerek ölümü üzerine başlayan taht mücadelesinde Sadeddin Köpek'in üstlendiği rolün aslında onu nasıl bir ihanete götürdüğünü bizlere gösteriyor. Alâeddin Keykubat'ın vasiyeti üzerine II. Kılıçarslan tahta geçmesi gerekirken Sadeddin Köpek ve Şemseddin Altunaba, Tacettin Pervane, Celaeddin Ferruh Lala ile Gürcü oğlu Zahirüdevle devlet geleneğini öne sürerek II. Gıyaseddin Keyhüsrev'i tahta geçirmek istemiştir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev daha babasının cenazesi Konya'ya nakledilmeden bu devlet adamları tarafından Kayseri'ye götürülmüştür. II. Kılıçarslan'a sadakat gösteren beylerin müdahalesini önlemek amacıyla da şehrin kale kapılarını kilitlemişlerdir.⁽²⁾

Harezmlerin Türkiye Selçuklularına Küstürülmesi

Sadeddin Köpek, II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in tahta oturtulmasından sonra inanılmaz bir hırsla büyük emir ve beyleri bertaraf etme yolları aramıştır. İlk olarak Harezm bey ve askerleri-

(1) Osman Turan, Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul 1971, s. 354.

(2) Turan, a.g.e., s. 404.

nin başı olan Kayırhan hakkında II. Gıyaseddin Keyhüsrev'i dol-duruşa getirmiş ve onun Zaman-tı Kalesine hapsedilmesine ne-den olmuştur. Bir süre sonra ise bu mahkûmiyete dayanamayan Kayırhan vefat etmiştir. Bu Sa-deddin Köpek'in entrikaları yü-zünden hayatından olan ne ilk ne de son emirdir. Kayırhan'ın ölümü büyük bir dış politika so-runu meydana getirmiş netice-sinde de devlete küstürülen Ha-rezmler uzun bir süre devletle küs kalacaktır.

Şemsettin Altunaba Neden Öldürüldü?

Harezmliyle yaşanan bu so-run üzerine Şemsettin Altunaba *"Bu köpeği sultanın yanından uzaklaştırmak lazımdır."* diyerek devletin bekasını düşündüğün-den dolayı tedirginliğini dile ge-tirmiştir. Bunun üzerine Saded-din Köpek bu büyük âlim ve dev-let adamını bir divan toplantısı sırasında sultanın yüzüğünü de parmağına takarak boğazını kes-mek suretiyle öldürmüştür. Bu katliamda yanına çektiği Tacet-tin Pervane'nin sonu da Şemset-tin Altunaba'dan farksız olmaya-caktır. Bu katliamdan sonra Per-vane, kendi akıbetinden endişe duyduğu için Ankara'ya gitmiş-tir.⁽³⁾

Bu arada II. Gıyaseddin'in, II. Kılıçarslan ile ilgili endişeleri bitmemiş bu durum Sadeddin Köpek'in işine yaramıştır. Sul-tanın fermanı ile II. Kılıçarslan ve Rükneddin'in annesi Eyyübî Me-likesi Adilliyeye'yi Ankara'da yay kirişi ile boğdurmuş, Kılıçarslan ve Rükneddin'i de Burgulu Kale-si'ne hapsettirmiştir. İki meliğin

hayatlarına dokunmamasının tek sebebi ise Gıyaseddin'in ço-cuğunun olmamasıdır.

Bu hadiselerden sonra Burgu-lu'dan dönen Sadeddin Köpek, Akşehir'de Tacettin Pervane'nin Ankara'ya gelirken Artuklu hü-kümdarının şarkıcı cariyesi ile gayrimeşru münasebet dediko-dularını işitmiş bu onun için bu-lunmaz bir fırsat olmuştur. Ge-rekli fetva ve fermanı alan Sa-deddin Köpek, Tacettin Perva-ne'yi recm cezası ile öldürmüştür.

Sadeddin Köpek'in ölümüne sebep olduğu diğer bir bey ise Harzemlileri Selçuklulara yeni-den bağlamak ile görevlendirilen Kemaleddin Kamyar idi. Har-zemlilerle girilen mücadelenin, Şemsettin Bayram'ın ölümü, Er-tokuş'un ise esir alınması ile so-nuçlanması, Sadeddin Köpek'in Sultan Gıyaseddin'i Kemalettin Kamyar'a karşı kışkırtması ile neticelenmiştir. Bunun üzerine de Sadeddin Köpek Kemalettin Kamyar'ı Gevale Kalesi'ne hap-settirip öldürmüş, Hüsameddin Kaymer'i de bir cürümle itham edip Malatya'da tevkif etmiştir.

Peki bunca emir kıyımı ve fitnenin sebebi neydi?

Bütün bu yaptığı emir katli-

(3) İbni Bibi, Selçuklu Tarihi, s. 472-73.

amları II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in devlet stratejisi dâhilinde değil Sadeddin Köpek'in gizli emelleri dâhilindeydi. Bu gizli emel Selçuklu tahtına kendini layık görmesi ve Türkiye Selçukluları sultanı olmak istemesinden geliyordu. Sadeddin Köpek, Türkiye Selçuklu soyundan geldiğini iddia etmiştir. Bu iddiayı ispat içinde güzel bir hikâye ortaya atmıştır.

Tertip ettiği hikâyeye göre annesi Şehnaz Hatun Konya'nın zengin ve ileri gelenlerinden birinin kızıdır. I. Gıyaseddin Keyhüsrev bu kıza tutkundur ve bir gün kızı saraya getirip hareme alır. Bundan kızın annesinden başka kimsenin haberi olmaz. Şehnaz Hatun bir süre sonra başkası ile evlendiğinde 2 aylık hamiledir ve bunu çok iyi saklar. Sadeddin Köpek, ben 7 aylık doğdum, diyerek kendisini Selçuklu soyundan geldiğine inandırmıştır.

Bir süre sonra Sadeddin Köpek'in Selçuklu tahtına çıkacağı propagandasını duyan sultan

gizlice hassa kölelerini Sivas Subaşısı Hüsameddin Karaca'ya gönderip bu meselenin hallini bildirmiştir. Bir plan gereği hazırlanan ziyafetten ayrılırken Sadeddin Köpek'e hürmet gösterisi yapar gibi ayağa kalkmışlar ve bir anlık boşluktan yararlanarak saldırmışlardır. Bayraktar Togan, Sadeddin Köpek'i öldürüp cesedini parçalamıştır. İbret-i âlem için demir bir kafes içine konulan ceset kale burcunda salandırılmıştır.⁽⁴⁾

Yaşananlar yani bütün emir kısımları ve devlet politikasına verilen zararlar yaklaşık olarak bir yıl içerisinde gerçekleşmiştir. İktidar olma hırsı Devlet içerisinde birçok fitne ortaya çıkarmıştır. Bu fitnelerde devletin birlik beraberliğini çok kötü bir şekilde zedelemiştir. Devletlerin bekası devlet yönetimi içerisinde fitnelere yenik düşmemekle ve bir olmakla sağlanır. Birlik ve beraberliğin olduğu devlet içerisinde fitne sokulmaması meşveretten geçmektedir.

(4) Turan, a.g.e., s. 411-12

Güneş Misâli

Uyan sevdiğim,
Şarktan garba yolumuz var.
Nice ufuklar gördüm de,
Çizgisine yâr yazmamışlar.

Uyu sevdiğim,
Garbdan şarka gelene kadar.
Nice şehirler gördüm de,
Vaktinde yarenler yârini karşılar.

